

Háztartásrégészet

Műhelykonferencia

ELTE BTK Régészettudományi Intézet

2020. november 6.

A rendezvény a Tématerületi Kiválósági Pályázat keretében
a "Család, háztartás, emlékezet a régészeti korokban"
programon belül szerveződik.

Program

9.30-10.00	Kalla Gábor	Lehetséges-e a háztartások holisztikus régészeti megközelítése?
10.00-10.30	Szilágyi Kata	Kőeszközök és tevékenységek a késő neolitikumban
10.30-11.00	Faragó Norbert	Tevékenységi körzet vs. háztartás/heterogenitás vs. homogenitás
11.00-11.30	Osztás Anett	A Lengyeli-kultúra házépítési tevékenységének kérdései a nyersanyagok és a munkaerő befektetés oldaláról
11.30-12.00	Fábián Szilvia	Mindennapok és rítusok, fogyasztási struktúrák vizsgálata
12.00-13.00	Ebédszünet	
13.00-13.30	Csippán Péter	Módszertani problémák a háztartások lokalizációjában, az archaeozoológus szemével
13.30-14.00	Bíró Szilvia	Háztartási egységek meghatározása Pannoniában
14.00-14.30	Masek Zsófia	A háztartásrégészet lehetőségei az alföldi szarmata települések településszerkezetén és kerámiaanyagának összefüggésein keresztül
14.30-15.00	Samu Levente	Alkalmazkodás a környezethez: nyersanyagok pótlása és alternatív sütési, főzési módszerek a kora középkori háztartásokban
15.00-15.30	Merva Szabina	A kora középkori kézműves specializáció régészete a későbbi 'medium regni' területén. Gondolatok a központok és szolgáltató falvak kérdésének apropóján

Kalla Gábor: Lehetséges-e a háztartások holisztikus régészeti megközelítése?

A gondolatébresztőnek szánt előadás azt a kérdést szeretné felvetni, hogy a szükségszerűen fragmentált régészeti együttesek alkalmasak-e arra, hogy egy viszonylag teljes képet kaphassunk az egykori háztartásokról. Abból kiindulva, hogy a háztartást általában nem tekinthetjük egy eleve körülhatárolható elemzési egységnek, hanem inkább egy értelmezési kategóriáról van szó, a fő feladat az lehet, hogy világossá tegyük, hogy a településeken előkerült jelenségek és leletanyag elsődleges feldolgozásán túl milyen közbeeső kutatási feladatokat kell elvégezni egy integrált modell megalkotásához. Ezen a szalon továbblépve az a legfontosabb kérdés, hogy milyen feltárási és mintavételezési stratégiát kellene folytatni egy teljesebb kép eléréséhez. Az is kérdéses lehet, hogy mi legyen az elemzés szintje? Egyetlen ház vagy házcsoport a környékével együtt, esetleg egyetlen gödör, vagy egy település egésze, vagy bevonhatóak a vizsgálatba az adott korszak más lelőhelyei is? Lehetséges-e egyáltalán a háztartások holisztikus régészeti megközelítése?

Szilágyi Kata: Kőeszközök és tevékenységek a késő neolitikumban

A háztartás olyan társadalmi egység, amelynek (együtt)működését befolyásolják az adott közösségre és környezetére jellemző társadalmi, gazdasági és ideológiai folyamatok. Az alapvető tevékenységek úgy, mint az előállítás, terjesztés, használat/fogyasztás, továbbítás és depozíció, a kőeszközökön különösen jól vizsgálhatók, amelyek a legjobb állapotban megmaradt leletanyagot jelentik az újkőkori települések esetében. A kőegyüttesek olyan „proxy-ablakot” jelentenek, amelyek a mindennapi tevékenységek meghatározásával, a háztartásokat jelentő személyek/mikro-közösségek településen belüli és kívüli aktivitását képes azonosítani.

Faragó Norbert: Tevékenységi körzet vs. háztartás/heterogenitás vs. homogenitás

Előadásomban a háztartások és tevékenységi körzetek régészeti kutathatóságának a kérdését járom körül. Mindkét jelenség rekonstrukciójánál elsődleges fontosságúnak tartom a térbeli, időbeli és szimbolikus dimenziók mentén történő definiálást. A felvonultatott elméleti és módszertani apparátus segítségével amellek érvelek, hogy stabil társadalmi körülmények között, ezen szempontok mentén vizsgálva és közép távon értelmezve a háztartások szükségszerűen ismétlődő, homogén mintázatot követnek.

Osztás Anett: A Lengyeli-kultúra házépítési tevékenységének kérdései a nyersanyagok és a munkaerő befektetés oldaláról

A háztartás középpontja a lakóház, így azok elemzése elengedhetetlen részét képezi a háztartásrégészeti megközelítéseknek. A késő neolitikus lengyeli kultúra (kb. Kr. e. 4900-4300) lakóházainak kutatása máig fehér foltnak számító terület. A házépítési tevékenységek körüli számtalan izgalmas téma közül mostani előadásomban az építkezéshez szükséges nyersanyagokat, ezek felhasználását, az építkezésbe fektetett munkaidő és energia kérdéseit boncolgatom az alsónyéki lelőhely példái alapján.

Fábián Szilvia: Mindennapok és rítusok, fogyasztási struktúrák vizsgálata

Előadásomban azokat a kérdésköröket szeretném áttekinteni, amelyek a fogyasztási struktúrák vizsgálatához szükségesek. Az edénykészletek meghatározásának problémáit, forma és funkció meghatározásakor felmerülő kérdéseken túl a települési objektumokból előkerülő leletcsoportok egyenkénti és összevont elemzésének lehetőségeit, amelyeken keresztül megpróbálhatunk eljutni a mindennapi és szimbolikus tevékenységek nyomainak azonosításához és interpretációs lehetőségeihez.

Csippán Péter: Módszertani problémák a háztartások lokalizációjában, az archaeozoológus szemével

Alapvetés, hogy a régészeti háztartások egyik legfontosabb aspektusa a fogyasztás, illetve ehhez kapcsolódva az élelem előállítása/előkészítése. Feltételezzük, hogy a fogyasztási struktúrák definiálják a háztartásokat. A kérdés az, hogy csakugyan feltételezhetünk-e azonos struktúrákat

Bíró Szilvia: Háztartási egységek meghatározása Pannoniában

Az előadás leginkább egy "intro"-előadásnak ígérkezik, ahol a római korban kevésbé kutatott téma problémáit és lehetőségeit járom körbe. Az egységek meghatározása a különböző típusú lelőhelyek (városi vs. falusi környezet, civil vs. katonai) esetében más és más módszerrel történhet, és az eredmények sem mutatnak egységes képet. Leginkább a falusias jellegű vicusok példáit vizsgálom.

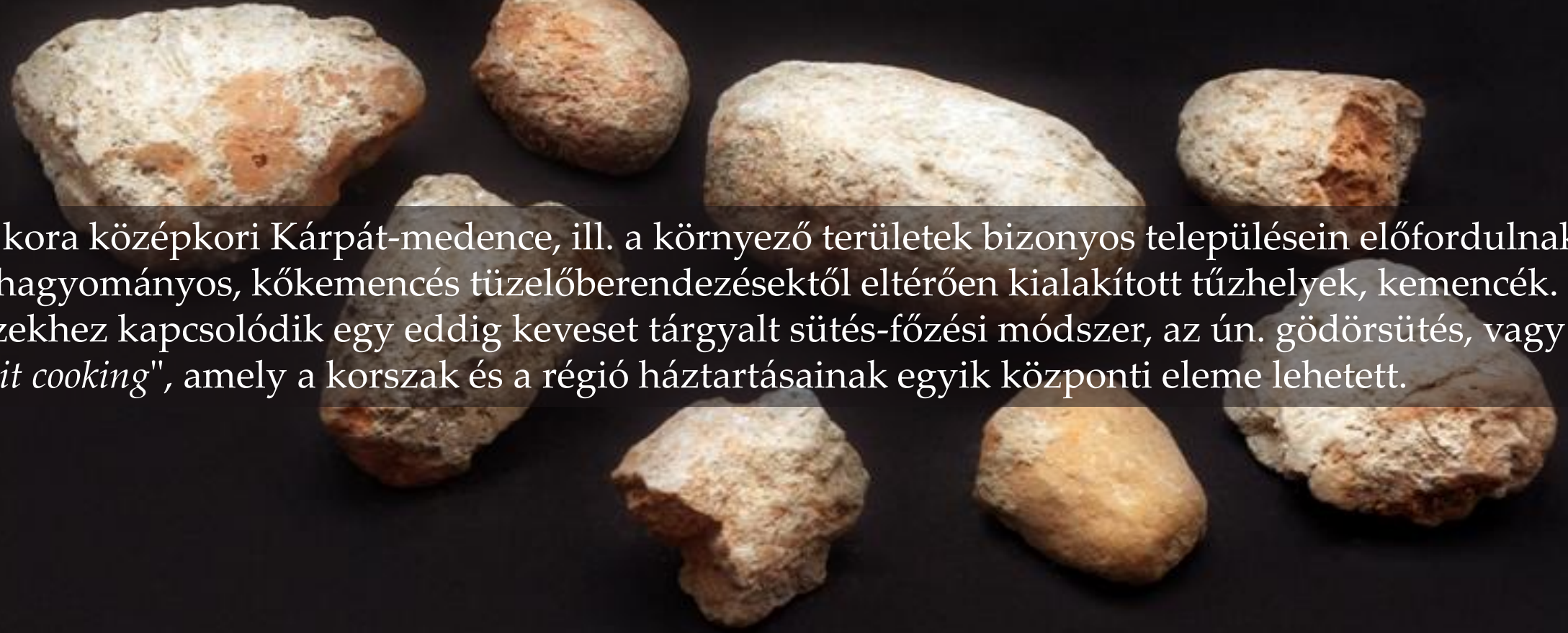


Masek Zsófia: A háztartásrégészet lehetőségei az alföldi szarmata települések településszerkezetén és kerámiaanyagának összefüggésein keresztül

Előadásomban a szarmata falusias települések háztartásainak rekonstrukciós lehetőségét vizsgálom a településszerkezeten és a kerámiaanyagon keresztül. Néhány példán keresztül érzékeltetem, hogy a településképre jellemző a feltárt épületek viszonylag alacsony száma, a lakóépületek kérdéses jellege, és hogy a háztartások leletanyaga jellemzően más típusú jelenségekből kerül elő. A háztartási egységek kérdésein túl, a rákóczi falvi lelőhely példáján, a kerámiával kapcsolatban a kerámiatípusok és a funkcionalitás, a térbeliség, tárolási struktúrák, feldolgozási szokások, és a sztenderdizáció kérdéseit érintem.



Samu Levente: Alkalmazkodás a környezethez: nyersanyagok pótlása és alternatív sütési, főzési módszerek a kora középkori háztartásokban

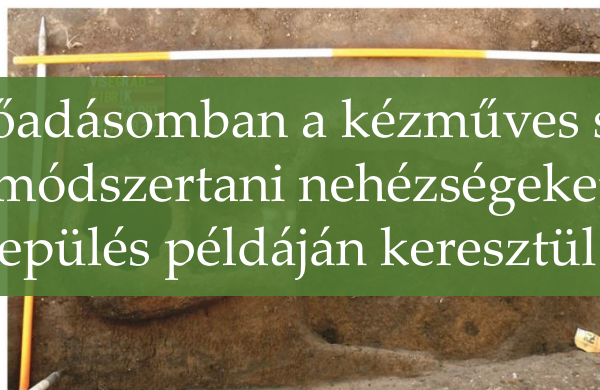


A kora középkori Kárpát-medence, ill. a környező területek bizonyos településein előfordulnak a hagyományos, kőkemencés tüzelőberendezésektől eltérően kialakított tűzhelyek, kemencék. Ezekhez kapcsolódik egy eddig keveset tárgyalt sütés-főzési módszer, az ún. gödörsütés, vagy "*pit cooking*", amely a korszak és a régió háztartásainak egyik központi eleme lehetett.



Merva Szabina: A kora középkori kézműves specializáció régészete a későbbi 'medium regni' területén. Gondolatok a központok és szolgáltató falvak kérdésének apropóján

Előadásomban a kézműves specializáció, illetve a specializált telepek kérdését járom körbe. A módszertani nehézségeket és az alapvető kérdésfelvetéseket egy kora középkori preurbánus település példáján keresztül mutatom be.



3

4

3

6